

Knjiga „Spomen-cviete“ l. 1900 je prinesla izpod njegovega peresa „Slovenski duhovniki-gojitelji prosvete“.

V „Zgod. zborniku“ je objavil l. 1891.: „Kronologično vrsto mekinjskih opatinj“, v „Izvestjih muz. društva za Kranjsko“ pa „Kranjski bogoslovci v Rimu“.

Za Glaserjevo „Zgodovino slovenskega slovstva“ je obdelal v IV. delu, str. 246–303 modroslovje, bogoslovje in cerkveno umetnost.

Letos je priredil za mariborskega „Voditelja“: „Ljubljanska škofija in škofijske sinode“. Dospel je do T. Hrena.¹⁾

Za „Slovenca“ je pisal podlistke in članke, in sicer l. 1890. „Srednjeveške božje sodbe“, l. 1891. „Sv. Primož in Felicijan v Slovencih“. Ta spis je izšel tudi v nemškem jeziku v listu, ki ga je izdajala zveza vseučilišnikov za solnograško vseučilišče. L. 1893. je popisal: „Imena papežev po prerokovanju

¹⁾ Čujemo, da je ta spis dovršen v ostalini.

Ured.

škofa sv. Malahije.“ Kot vikar v Novem mestu je pisal šaljive in zbadljive podlistke: „Polimana marela.“

Splošno pozornost so zbudili njegovi politični članki: „Odkod — Kako — Kam?“ l. 1891, „Poglejmo nazaj, da pridemo naprej!“ l. 1894. in „Zgod. drobtine“ l. 1897.

Kot urednik „Dolenjskih novic“ je spisal mnogo člankov zanje.

Zadnja leta je priobčil nekaj člankov tudi v „Slov. Gospodarju“.

Brezdvomno je še kaj obelodanil, česar se pa v naglici ne spominjam.

Svoje spise je podpisoval Benkovič s polnim imenom, s črkami in psevdonimi: *Capricius*, *Čidalaganko* (v „Dom. vajah“), *Tomanov*, *T., B., Primož Futernik*, *J. B.* in *Kriš-kraš*.

Vseh njegovih spisov bi bilo več obširnih zvezkov. V njih je nakopičeno mnogo zgodovinske in slovstvene tvarine, ki izpričuje o vztrajnem delavcu. Bog mu poplačaj trud, Slovenci pa mu ohranimo hvaležen spomin!

Pesem v molu.

Silhueta iz umetnikovega življenja. — Spisal Fr. Ks. Steržaj.

Ej bratje! Vi me poprašujete po mojega življenja dneh; vaše hrepenenje želi spoznati mojo pomlad, moje poletje in jesen?

Čemu? Iskra je izginila v ognju, kaplja je utonila v oceanu — — —

Tako je tudi z menoj.

Dan mojega življenja se nagiblje k molčecemu zatonu; bodi, zapuščam vam te vele liste raz drevo svojega življenja. Kaj vam bodo?

* * *

Jesen je pela elegično pesem minljivosti, trgala zemlji umirajoči kras, ovijala krepke roke krog drevesnih debel in otresala rumenorjavkasto, pikičasto, velo listje s krivenčastih vej. Veter pa je raznašal te liste po

gozdu, po obmejnih travnikih, po zamrlih strniščih. Srebrnosvilnate pajčevine so plule po ozračju kakor bi ga prepletale, kakor bi ga zavijale v svoje rahle, tanke mrežice, ki so se obešale po grmovju, po travi, po preskah in plotovih.

Po gozdu sem korakal, in v meni so vstajali otožni molovi napevi, kipeli so po meni in mi razburjali nemirno dušo, ki je že davno, davno odpela „Requiem“ nad grobom svojih idealov.

Monotono trkanje razboritih žoln me ni vznemirilo, otožna melodija osamljenega drozga me ni motila. Sočutje moje je umevalo naravo, čutilo ž njo, trepetalo ž njo...

Kostanjevo listje je odpadalo, frčalo po zraku, legalo na peščeno pot.

In moje teženje je hrepenelo ločiti se od življenja, ki me je obdajalo, želelo je uiti razburkanim valovom, ki so se zaganjali v samotno čer . . .

Oj bratje, in zakaj pa ne?

„Glej, ti si postal luč, ti si glas, ti si svoj gospod in bog!“ mi kličejo moderni sirenski glasovi.

Svoj gospod sem, bratje — torej zakaj pa ne? Ali naj še dalje prenašam to neznosno breme življenja, breme, ki me teži že od mladosti?

Petindvajsetkrat se je izpemenila na divji trti svežezelena barva listja v zamolklo, kr- vavordečo, petindvajsetič so že letele od nas prepelice proti toplemu jugu od tedaj, kar sem spoznal svojo bedo.

Oster, neizprosni srp je prišel nad moje ideale, in kakor zrelo, zlato klasje so se podirali drug za drugim, in jaz naj jim verjamem tem bledim idealom?

Nikdar! — Nirvana!

Moje življenje je sedaj kakor trudna pesem v molovem načinu; v tožnih samó in tresočih se njegovih akordih sem se gibal od mladosti in že od nekdaj ni bilo življenjapolnega, živahnega, prekipjavajočega dura.

Da, kot otroku, tedaj mi je bilo življenje kot biserno življenje v iztočnih bajkah; a po smrti materini tujec, prepuščen tuji vzgoji, nisem dobil srca, ki bi čustvovalo z menoj. Ostal sem sam, čisto sam . . . Sodrugov, prijateljev nisem imel. Umevali me niso in jaz jih nisem umeval.

Le tuintam sem imel srečne trenutke, žal, samo trenutke, ki so prihajali in izginjali, kakor v večerni tajni tišini tihe tatice — misli. Te hipe mi je ustvarjala moja violina . . .

Ko sem v samoti sameval, ko sem bežal iz človeške družbe, sem iskal moči, sem iskal tolažila v meni umevnih glasovih svoje violine. Sam sem jo umeval, tudi tedaj, ko sem občinstvu razburjal in dramil od uživanja otopele živce.

In bil sem srečen one hipe, ko so mi ploskali, ko so me povzdigovali, klicali. To mi je bila blaženost . . .

Ti hipi so zadrževali mojo roko, da nisem prerezal one tanke niti, ki me je spajala s svetom in z večnim mirom.

Živel bom!

Vem, da me drugi ne umevajo, a jaz se umevam; saj so ti glasovi, ki jih iztiskam iz violine, moji srčni glasovi, moji vzkliki — po sreči . . .

In sedaj?

Vriva se mi misel na mojo mladost. Ali bi mogel biti še enako srečen, miren kot tedaj? — — Zdi se mi, da ne . . .

Vendar: živel bom!

In moje življenje bo kakor tožna pesem v molu, ki naj priča poznim rodovom, da sem živel, da me je slava božala, da so me obsipali z venci — a da mi je vkljub temu bilo življenje kakor tožna pesem v molu. — — —

* * *

Zvečer je bilo. Trudne, plašne, fantastične sence so zdajinzdaj begale po odru. Svetilke so nemirno trepetale, sence so begale, ozračje je bilo nasičeno z raznimi, sestavljenimi parfumi.

Na odru sem stal, in moja violina je bilo z menoj.

Pred mano pa elegantno, razkošno opravljen, razkošja navajeno občinstvo, glava pri glavi. Obrazi so jim goreli, oči so jim hrepeneče zrle za menoj, za glasovi, ki so se trgali izpod loka, kakor bi hoteli pobegniti za njimi, kakor bi jih hoteli udržati neizprosne, trenutne . . . A glasovi so vstajali liki pala duša, kipeli so kvišku, božali jim nervozne organe. Tožno so trkali ti glasi na srca po dvorani, o, saj so bili glasovi mojega bednega, trudnega življenja . . .

In vedno tožneje je plakala moja violina, glasovi pa so iskali vhodov v trda srca, ki bi se rada branila — a se niso mogla . . .

Oj da, bratje! Videl sem na njihovih obrazih znamenja bojev, ki so se vršili v njihovi notranjosti. Ti obrazi so tuintam obledeli, nervozno trepetali — in zopet jim je volja, mogočna volja za hipec pregnala genotje, ki se jih je lotevalo . . .

Opazoval sem jih, vedel, da trpijo ob teh bojih, in vendar je plakala moja violina še nežnejše in še bolj je prosila in trkala... In če me vprašate, bratje, čemu?

Moja bolečina je samotna iskala tovarišice; moje srce je iskalo sočutja.

In sočutje sem dobil.

Ljudje pred menoj so plakali z menoj. In te solze, ki so jim lile po obledelih licih, so izmivale mojo togo; te solze, ki so se kradle iz njihove notranjosti, te solze so mi dale za hip zadostila, plačila za prestano gorjé.

Zaprl sem oči, vtopil sem se v svojo notranjost in igral sem dalje.

Komaj čutno, komaj slišno je plaval lok po belih strunah. Lahno izprva in počasi, a v večjih, drznejših, silovitejših intervalih se je vzpenjala moja pesem kvišku. Urno so se drvili glasovi, kipeli, vrveli, izpodbijali se; živahno so se dražili, klicali iz kotičkov, kakor nimfe izza modrolistih otoscvetk...

Odprl sem oči. Ljudje so vstajali, obrazi so jim živeli radosti, veselja, zanosa. Oči so se strmeče upirale váme... Zadnjič je zatrepetal lok po e-struni. Lahno sem se naklonil in počakal.

Tedaj pa... Oj, bratje! Zakaj naj vam govorim, čemu opisujem... to so bili oni

blaženi hipi. Zaradi njih se mi je zdelo vredno živeti — —

* * *

A to so bili le — hipi...

Bratje, kaj neki je to? Iznova me nekaj teži, nekaj vznemirja, nekaj mi ne dá v tihem miru uživati — slavo...

Ali naj ugasne luč mojega življenja, ali naj se konča moja pesem v molu s tožnim zvokom?

Ne. — Miru hočem, sreče si želim. A slava mi je ne dá. Dalje pohitim, dalje; vzpnem se višje. Morda mi cvete sreča na nepoznani poljani?

Iskal jo bom, odprl bom vrata svoje duše na stečaj, da mi iznova posijejo oni nepozabni, oni topli davni žarki, ki so me obsevali v mojem jutru.

Pozabil bom slave, pozabil zvunanjosti, ničnosti... In potem bo duša slišala, in nekaj mi pravi, da še-le potem bo v tihem šelestu govorila moji notranjosti.

Iz čolna bom vrgel bremena, ki so mi težila dušo, da je morala pluti po kalni vodi, in lahka mi bode vožnja z razbremenjenim čolnom po čisti mirni gladini proti — bregu življenja...

Književnost.

Slovenska književnost.

Knjige „Družbe sv. Mohorja“ za l. 1901.

Koledar družbe sv. Mohorja za leto 1902.

— Mohorjev „Koledar“ doslej še nobeno leto ni obsejal tako raznovrstne vsebine, kakor letos. Razen Avstralije prinaša iz vseh ostalih štirih delov sveta poročila in članke, spisane od slovenskih rojakov. Najizbirnejši bravec bo moral biti zadovoljen z letošnjim „Koledarjem“. Tudi gledé na ilustracije se kaže v njem napredek; zakaj v letošnjem „Koledarju“ je skoro dvakrat toliko podob, kakor v lanskem.

Vsekako bi bilo pa treba v prvem delu „Koledarja“ popraviti nekatere napake, ki so se opazale že v več „Koledarjih“ zadnjih let. Napačno je pisanih nekaj slovanskih mesečnih imen, katera

bi se morala pravilno pisati tako-le: únor, břez-en, květen, září, říjen, — styczeń, kwiecień, sierpień, wrzesień, październik, grudzień. Celo gledé na nekatere svetnike bi se drznili trditi, da niso prav tiskani. Sv. Ido vidimo pri 15. januariju in 13. aprilu. Sv. Modest je tiskan 12. februarija in 31. marca. Ali sta dve sv. Ido in dva sv. Modesta, ali pa je tu napaka. In če so na teh mestih različni svetniki, zakaj ni pripisan stan svetnikov, da bi jih mogli razločevati? Prav tako nahajamo dva papeža Siksta in dva papeža Celestina, ki tudi niso ločeni, kakor bi morali biti, namreč s številkami: Sikst I., Sikst II., Celestin I. in Celestin V. Sveta Mehtilda ni bila mučenica, kakor beremo 10. aprila, in sv. Ivana Franciška (21. avgusta) je bila vdova, ne devica. Prav tako se je pri 11. novembru pratikar zmotil,